

90-LETNICA

ALPSKEGA BOTANIČNEGA VRTA JULIANA

PRIRODOSLOVNI MUZEJ SLOVENIJE

Foto: A. Maro

Foto: C. Mlinar

**90 LET
ALPSKEGA
BOTANIČNEGA VRTA JULIANA V TRENTI**

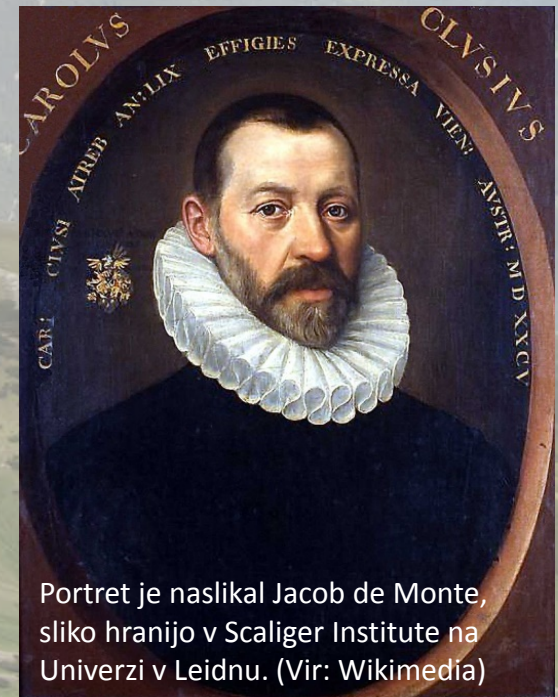
Špela Novak, 7. 1. 2016

Potek

- ❖ Alpski botanični vrtovi po Evropi
- ❖ Juliana nastane
- ❖ Juliana skozi zgodovino
- ❖ Juliana danes: od spomladi do jeseni

Alpski botanični vrtovi po Evropi

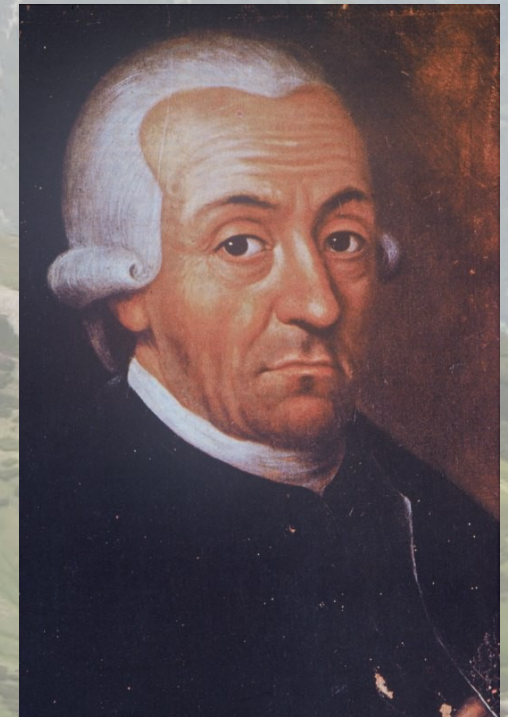
- 16. stol.: univerzitetni botanični vrtovi ob univerzah (Padova in Pisa)
- Prvi vrt z alpskimi rastlinami ob koncu 16. stoletja uredil **Carolus Clusius** (1526-1609) na Dunaju

Portret je naslikal Jacob de Monte, sliko hranijo v Scaliger Institute na Univerzi v Leidnu. (Vir: Wikimedia)

Alpski botanični vrtovi po Evropi

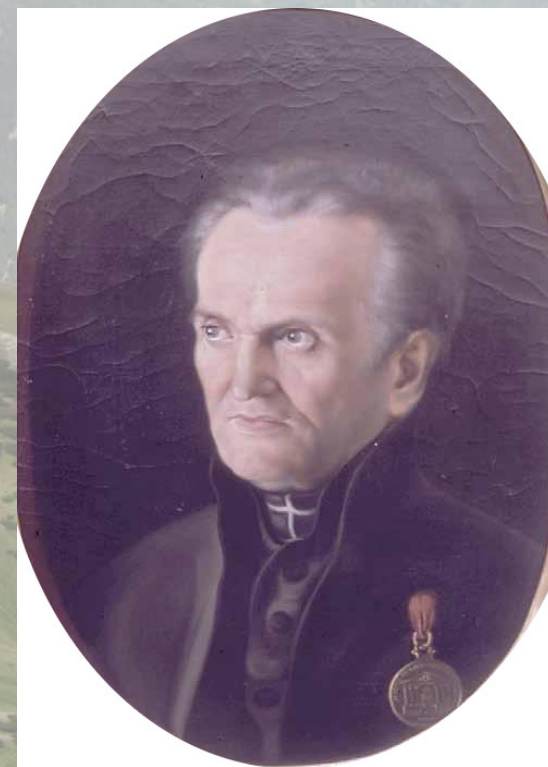
- 16. stol.: univerzitetni botanični vrtovi ob univerzah (Padova in Pisa)
- Prvi vrt z alpskimi rastlinami ob koncu 16. stoletja uredil **Carolus Clusius** (1526-1609) na Dunaju
- Baron **Karel Zois** (1756-1799) v letih 1785-1790 na Brdu pri Kranju uredil prvi botanični vrt na Slovenskem (tudi alpske rastline)

Portret je naslikal Johann Andreas Herrlein, hranijo ga v Narodnem muzeju Slovenije (vir: Wikimedia)

Alpski botanični vrtovi po Evropi

- 16. stol.: univerzitetni botanični vrtovi ob univerzah (Padova in Pisa)
- Prvi vrt z alpskimi rastlinami ob koncu 16. stoletja uredil **Carolus Clusius** (1526-1609) na Dunaju
- Baron **Karel Zois** (1756-1799) v letih 1785-1790 na Brdu pri Kranju uredil prvi botanični vrt na Slovenskem (tudi alpske rastline)
- **Franc Hladnik** (1773-1844)- leta 1810 – ljubljanski Botanični vrt – tudi alpske rastline

Portret je naslikala Amalia Hermann von Hermannsthal, hranijo ga v Narodnem muzeju Slovenije (vri: Wikimedia)

Alpski botanični vrtovi po Evropi

19. stol. – razcvet turizma v Alpah, trganje alpskih rastlin – ustanavljanje botaničnih vrtov, da bi obvarovali naravna rastišča ogroženih vrst

- Prvi alpski botanični vrt leta 1875 uredil **Anton Kerner von Marilaun** (1831-1898) na gori Blaser na Tirolskem (2190 m n. m.), leta 1898 že opuščen
- Zavarovanje in ohranjanje ogroženih in redkih vrst
- Raziskovanje in prepoznavanje rastlin
- Izobraževanje
- Semenska banka

Anton Kerner, vir: Wikimedia

Juliana nastane

- Albert Bois de Chesne (1871-1953)
- E. Pospichal (obiščeta Trento), študij gozdarstva in profesor C. Schröter
- 1892 oskrbnik za favno in lovski zakupnik v Trenti
- Prevzame očetovo trgovino z lesom, leta 1925 gozdove proda, kupi zemljo za vrt
- 1926: z nasveti o ureditvi vrta mu pomagata strokovnjaka za botanične vrtove: H. Correvon, L. Vaccari
- Zemlja Tožbarjevih – južno pobočje Kukle (zaselek Pri Cerkvi): svetloba, senca, razgiban teren, skale, drevesa...
- Zajetje pod slapom – zbiralnik in cevi za namakanje po vrtu, čiščenje, sekanje, ograja
- **Jeseni 1926 začetna dela na vrtu opravljena**

Albert Bois de Chesne

(sliko je posredovala njegova hči Olga Bois de Chesne, vir: Praprotnik N., 2011: Alpski botanični vrt Juliana)

99 JULIANA⁹⁹

Jardin botanique alpin

in Sta Maria di Val Trenta
(ALTIT. 750 m.)

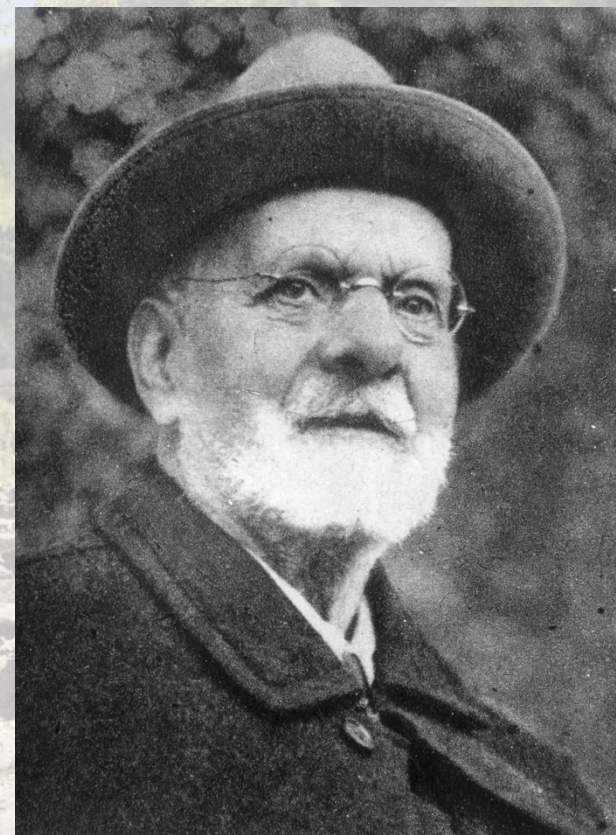
Načrt vrta iz leta 1930
(objavljen v delu Bois de
Chesne, E., 2006:
Histoire de la famille
Bois de Chesne
originaire de
Montbeliard et de ses
familles alliees)

Juliana nastane

- **Najstarejši alpski botanični vrt v naravnem okolju na slovenskem ozemlju**
- Julija
- 2572 m², nadmorska višina 800 m, 30 m nižje teče Soča
- Spomladi 1927 – rastline prinesejo z gora in posadijo v vrt
- Podatke o nahajališčih rastlin posredujejo: A. Paulin, J. Kugy, R. Justin, C. Marchesetti, F. Juvan
- J. Kugy: vrt naj bi predstavljal botanično popotovanje iz doline na kak julijski vršac

Julius Kugy (Foto: arhiv PMS, vir: Praprotnik N., 2011: Alpski botanični vrt Juliana)

Juliana nastane

Albert Bois de Chesne, njegova hčerka Olga in Julius Kugy na Belvederu leta 1939 (Foto: posredovala Olga Bois de Chesne, vir: Praprotnik N., 2011: Alpski botanični vrt Juliana)

Juliana nastane

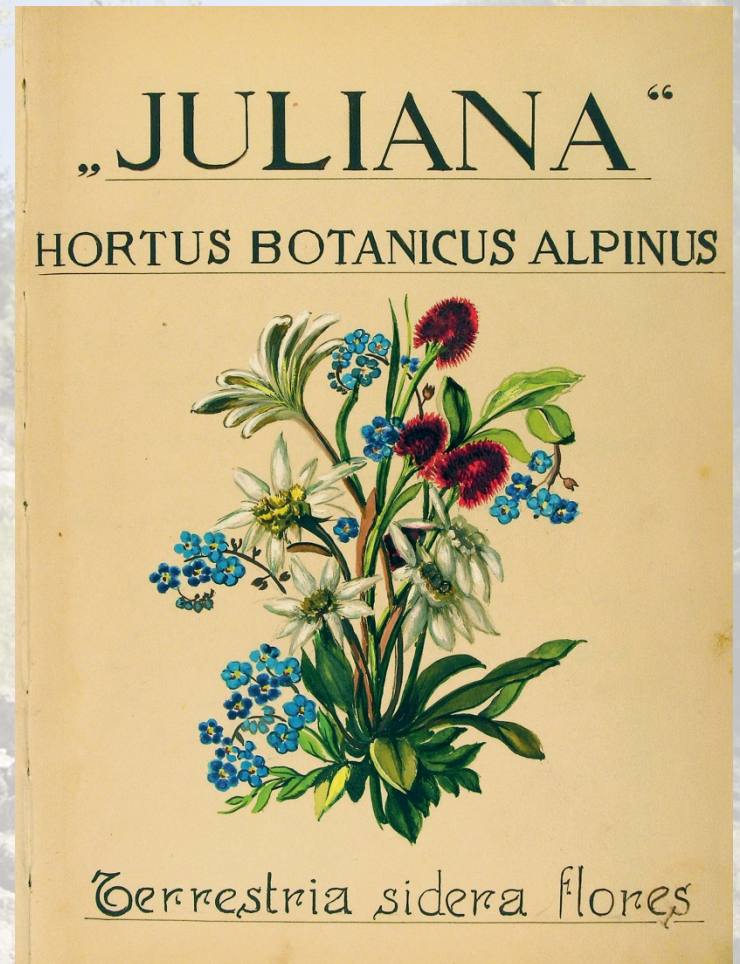
- Prvi vrtnar Anton Tožbar (vnuk Špika - „Medvedje smrti“) in vrtnarica Ančka Kavš
- Nekaj let po nastanku 700 rastlin (Kugy celo 950!): prinesli iz Julijskih Alp, Furlanskega hribovja, kraških košenic, predalpskega sveta, tudi tujke (Z Alpe, Pireneji, Apenini, Atlas, Kavkaz)
- Knjiga obiskovalcev
- Seznam semen - *Delectus seminum*

Foto: T. Wraber, iz vodnika Praprotnik N., 2011:
Alpski botanični vrt Juliana

Juliana nastane

- Prvi vrtnar Anton Tožbar (vnuk Špika - „Medvedje smrti“) in vrtnarica Ančka Kavš
- Nekaj let po nastanku 700 rastlin (Kugy celo 950!): prinesli iz Julijskih Alp, Furlanskega hribovja, kraških košenic, predalpskega sveta, tudi tujke (Z Alpe, Pireneji, Apenini, Atlas, Kavkaz)
- Knjiga obiskovalcev
- Seznam semen - *Delectus seminum*

Vir: Bois de Chesne E., 2006: Histoire de la famille Bois de Chesne originaire de Montbeliard et de ses familles allies.

Juliana skozi zgodovino

- 2. svetovna vojna: nekatere rastline propadejo ali zrastejo drugje, kraške se razrastejo
- Po kapitulaciji Italije leta 1943 – vrt Bois de Chesnu ni več dostopen
- Za vrt skrbita vrtnarja, do 1947 jima plačuje mesečne nagrade za zasilno oskrbovanje
- Referat za varstvo prirode – preprečiti propadanje vrta – Krajevni ljudski odbor Trenta
- 1947: julij Angela Piskernik, oktober Maks Wraber in Vlado Tergubov

Dr. Angela Piskernik (foto: Stane Peterlin, vir: Praprotnik N., 2011: Alpski botanični vrt Juliana)

Juliana skozi zgodovino

- 1949: posvet o Juliani, začasno upravlja Gozdarski inštitut (zaposlijo vrtnarja), nato strokovno vodstvo prevzame Prirodoslovni muzej
- 1951: Juliano zavarujejo kot “prirodno znamenitost”
- 1953: Juliana ni več pod vodstvom PMS, zanjo skrbijo Občinski ljudski odbor Tolmin in Bovec ter Goriška turistična zveza
- 1958: Zavod za spomeniško varstvo, 1959 obnovitvena dela vodi Ciril Jeglič
- 1962: vrt upravlja PMS

Juliana skozi zgodovino

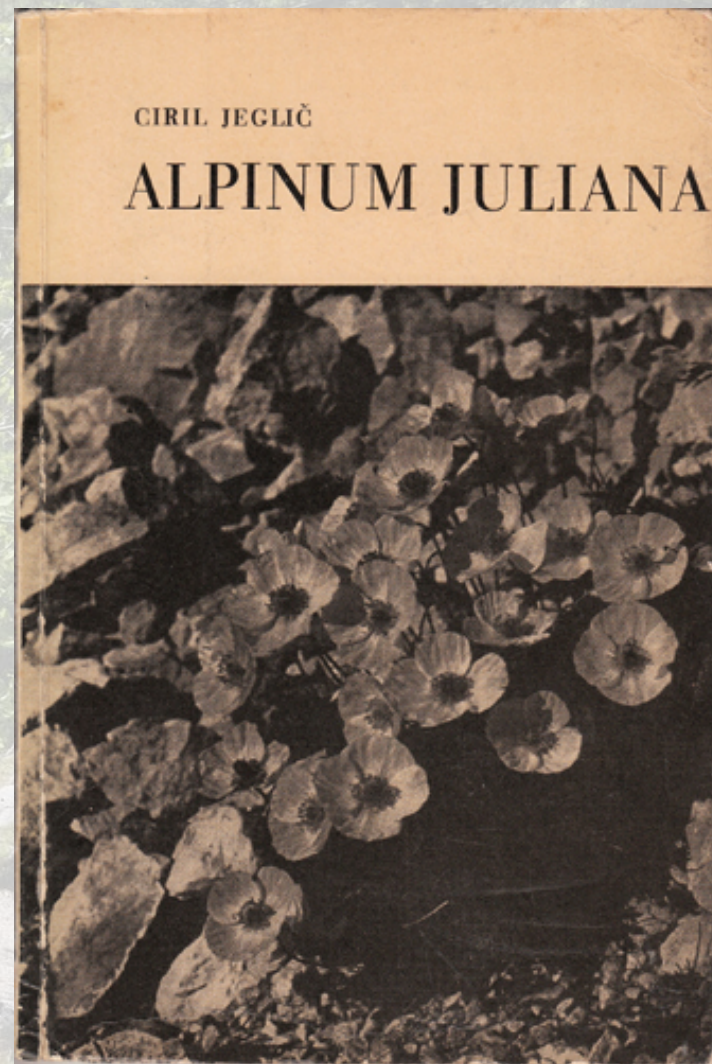
- 1949: posvet o Juliani, začasno upravlja Gozdarski inštitut (zaposlijo vrtnarja), nato strokovno vodstvo prevzame Prirodoslovni muzej
- 1951: Juliano zavarujejo kot “prirodno znamenitost”
- 1953: Juliana ni več pod vodstvom PMS, zanjo skrbijo Občinski ljudski odbor Tolmin in Bovec ter Goriška turistična zveza
- 1958: Zavod za spomeniško varstvo, 1959 obnovitvena dela vodi Ciril Jeglič
- 1962: vrt upravlja PMS

Prof. Ciril Jeglič (foto: Tone Wraber, vir: Praprotnik N., 2011: Alpski botanični vrt Juliana)

Juliana skozi zgodovino

- 1949: posvet o Juliani, začasno upravlja Gozdarski inštitut (zaposlijo vrtnarja), nato strokovno vodstvo prevzame Prirodoslovni muzej
- 1951: Juliano zavarujejo kot “prirodno znamenitost”
- 1953: Juliana ni več pod vodstvom PMS, zanjo skrbijo Občinski ljudski odbor Tolmin in Bovec ter Goriška turistična zveza
- 1958: Zavod za spomeniško varstvo, 1959 obnovitvena dela vodi Ciril Jeglič
- 1962: vrt upravlja PMS

Juliana skozi zgodovino

- 1963-1968: strokovni vodja Tone Wraber (skrbel že od 1960), sodeloval tudi kasneje
- 1968-1975: ni kustosa za botaniko
- 1975-2013: strokovna vodja Nada Praprotnik

Prof. dr. Tone Wraber (foto: Peter Skoberne, vir: Praprotnik N., 2011: Alpski botanični vrt Juliana)

Juliana skozi zgodovino

- 1963-1968: strokovni vodja Tone Wraber (skrbel že od 1960), sodeloval tudi kasneje
- 1968-1975: ni kustosa za botaniko
- 1975-2013: strokovna vodja Nada Praprotnik

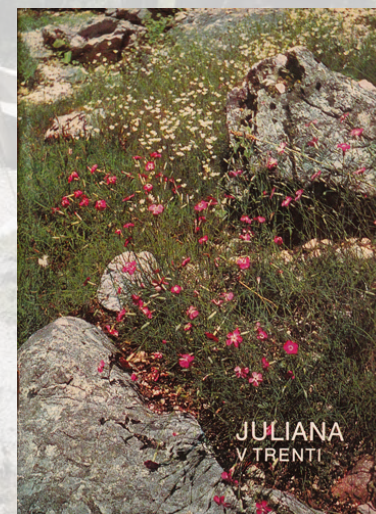
Dr. Nada Praprotnik (foto: Ciril Mlinar, vir: Praprotnik N., 2011: Alpski botanični vrt Juliana)

Juliana skozi zgodovino

- 1963-1968: strokovni vodja Tone Wraber (skrbel že od 1960), sodeloval tudi kasneje
- 1968-1975: ni kustosa za botaniko
- 1975-2013: strokovna vodja Nada Praprotnik

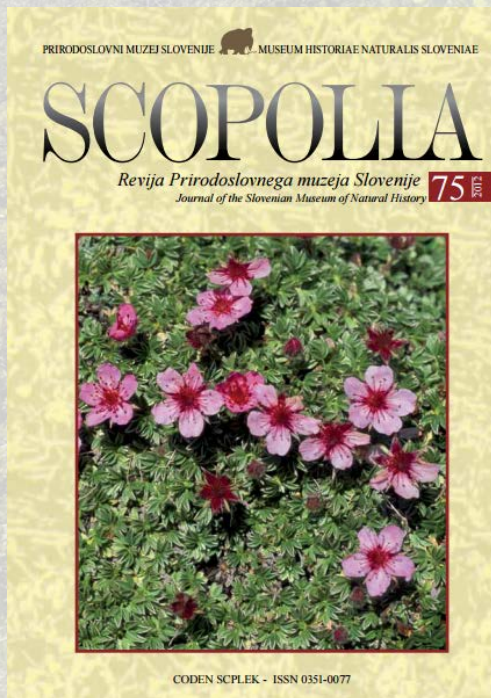

Dr. Nada Praprotnik (foto: Ciril Mlinar, vir: Praprotnik N., 2011: Alpski botanični vrt Juliana)

Juliana skozi zgodovino

- 1963-1968: strokovni vodja Tone Wraber (skrbel že od 1960), sodeloval tudi kasneje
- 1968-1975: ni kustosa za botaniko
- 1975-2013: strokovna vodja Nada Praprotnik

Dr. Nada Praprotnik (foto: Ciril Mlinar, vir: Praprotnik N., 2011: Alpski botanični vrt Juliana)

Juliana skozi zgodovino

- 1963-1968: strokovni vodja Tone Wraber (skrbel že od 1960), sodeloval tudi kasneje
- 1968-1975: ni kustosa za botaniko
- 1975-2013: strokovna vodja Nada Praprotnik

Foto: Jože Mihelič

Dr. Nada Praprotnik (foto: Ciril Mlinar, vir: Praprotnik N., 2011: Alpski botanični vrt Juliana)

**Spoznajmo 100 rastlin
alpskega botaničnega vrta Juliana
(Slovenija)**

Pisar: Luigi Nimis, Nada Praprotnik, Irena Kodele Krašna
Fotografije: Andrea Moro

Juliana skozi zgodovino

„To srečo ima Juliana, da jo že od rojstva naprej spremljajo ljubezen, vdanost in požrtvovalnost.“ (Matjaž Kmecl, Zakladi Slovenije)

Anton Tožbar (foto: Tone Wraber, vir: Praprotnik N., 2011: Alpski botanični vrt Juliana)

Ančka Kavs (foto: Tone Wraber, vir: Praprotnik N., 2011: Alpski botanični vrt Juliana)

Juliana skozi zgodovino

„To srečo ima Juliana, da jo že od rojstva naprej spremljajo ljubezen, vdanost in požrtvovalnost.“ (Matjaž Kmecl, Zakladi Slovenije)

Jože Završnik (vir: Praprotnik N., 2011: Alpski botanični vrt Juliana)

Marija Završnik (foto: Ciril Mlinar, vir: Praprotnik N., 2011: Alpski botanični vrt Juliana)

Juliana skozi zgodovino

„To srečo ima Juliana, da jo že od rojstva naprej spremljajo ljubezen, vdanost in požrtvovalnost.“ (Matjaž Kmecl, Zakladi Slovenije)

Klemen Završnik (foto: Ciril Mlinar, vir: Praprotnik N., 2011:
Alpski botanični vrt Juliana)

Marija Završnik (foto: Ciril Mlinar, vir: Praprotnik N., 2011:
Alpski botanični vrt Juliana)

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Vse fotografije: Ciril Mlinar Cic

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Juliana danes: od spomladi do jeseni

- Okoli 600 vrst alpskih, predalpskih in kraških rastlin

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Navadni mali zvonček (*Galanthus nivalis*)

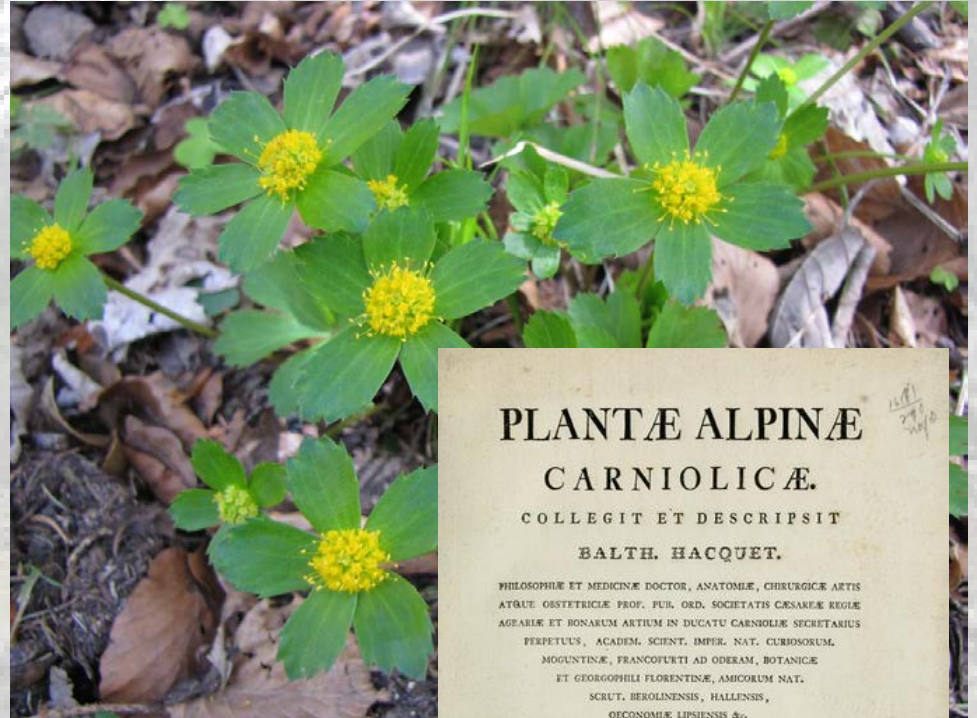

Tevje (*Hacquetia epipactis*)

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Navadni mali zvonček (*Galanthus nivalis*)

Tevje (*Hacquetia epipactis*)

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Vednozelená gladnica (*Draba aizoides*)

Burserjev kamnokreč (*Saxifraga burseriana*)

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Blagajev volčin (*Daphne blagayana*)

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Blagajev volčin (*Daphne blagayana*)

Henrik Freyer (portret je naslikal Matevž Langus, hrani ga Narodni muzej Slovenije, vir: Wikimedia)

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Avrikelj oz. lepi jeglič (*Primula auricula*)

Idrijski oz. dražestni jeglič
(*Primula x venusta*)

Kranjski jeglič (*Primula carniolica*)
Foto: Ciril Mlinar

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Kranjski petoprstnik (*Potentilla carniolica*)

Beli petoprstnik (*Potentilla alba*)

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Volčja jagoda (*Paris quadrifolia*)

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Volčja jagoda (*Paris quadrifolia*)

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Volčja jagoda (*Paris quadrifolia*)

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Kranjski volčič oz. kranjska bunika (*Scopolia carniolica*)

**Giovanni Antonio Scopoli (1723-1788,
vir: Wikimedia)**

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Turinska perla (*Asperula taurina*)

Korenikasta krvomočnica (*Geranium machrorrhizum*)

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Alpski vimček (*Epimedium alpinum*)

Lasasti beluš (*Asparagus tenuifolius*)

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Alpski vimček (*Epimedium alpinum*)

Lasasti beluš (*Asparagus tenuifolius*)

Dišeči volčin (*Daphne cneorum*)

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Lepi čeveljč
(*Cypripedium calceolus*)

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Jacquinijev ranjak (*Anthyllis jacquinii*)

Navadna potonika
(*Paeonia officinalis* subsp. *officinalis*)

Navadni jesenček
(*Dictamnus albus*)

Šopasti repušnik
(*Physoplexis comosa*)

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Pirenejska zmajevka (*Horminum pyrenaicum*)

Kostanjevorjava detelja (*Trifolium badium*)

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Alpska madronščica (*Linaria alpina*)

Nizka špajka (*Valeriana supina*)

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Sternbergov klinček (*Dianthus sternbergii*)

Planika (*Leontopodium alpinum*)

Rebrinčevolistna hladnikija
(*Hladnikia pastinacifolia*)

Julijska orlica (*Aquilegia julia*)

Alpska možina
(*Eryngium alpinum*)

Julijska orlica (*Aquilegia julia*)

Alpska možina
(*Eryngium alpinum*)

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Črna čmerika
(*Veratrum nigrum*)

Dvobarvni glavinec
(*Centaurea dichroantha*)

Črna čmerika
(*Veratrum nigrum*)

Dvobarvni glavinec
(*Centaurea dichroantha*)

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Alpski glavinec (*Centaurea alpina*)

Ilirski meček (*Gladiolus illyricus*)

Ametistasta možina (*Eryngium amethystinum*)

Navadni bodoglavac (*Echinops ritro* subsp. *ruthenicus*)

Juliana danes: od spomladi do jeseni

Močvirna samoperka (*Parnassia palustris*)

Svečnik oz. svilničevolistni svišč
(*Gentiana asclepiadea*)

Navadna obročnica
(*Adenophora liliifolia*)

Foto: Ciril Mlinar

Risba iz knjige Hacquet B., 1782: *Plantae alpinae Carniolicae*

Bleda obloglavka
(*Cephalaria leucantha*)

**Juliana je odprta od 1. maja do 30. septembra
vsak dan od 8.30 do 18.30**

VABLJENI!

Viri:

- ❖ Jogan, N., T. Bačič, B. Frajman, I. Leskovar, D. Naglič, A. Podobnik, B. Rozman, S. Strgulc Krajšek in B. Trčak, 2001: Gradivo za atlas flore Slovenije. Miklavž na Dravskem polju, Center za kartografijo favne in flore: 443 str.
- ❖ Martinčič, A., T. Wraber, N. Jogan, A. Podobnik, B. Turk, B. Vreš, V. Ravnik, B. Frajman, S. Strgulc Krajšek, B. Trčak, T. Bačič, M. A. Fischer, K. Eler in B. Surina, 2007: Mala flora Slovenije: ključ za določanje praprotnic in semenk. Ljubljana. Tehniška založba Slovenije: 793-821.
- ❖ Nimis, P. L., N. Praprotnik, I. Kodele Krašna, 2014: Spoznajmo 100 rastlin alpskega botaničnega vrta Juliana (Slovenija). Interaktivni določevalni ključ z opisi rastlin. Dostopen na spletnem naslovu:
http://dbiodbs.univ.trieste.it/carso/chiavi_pub21?sc=548
- ❖ Praprotnik, N., 2011: Alpski botanični vrt Juliana. Prirodoslovni muzej Slovenije, Ljubljana: 133 str.
- ❖ Praprotnik, N., 2014: Botaniki, njihovo delo in herbarijske zbirke praprotnic in semenk v Prirodoslovnem muzeju Slovenije. Scopolia 83/84: 414 str.
- ❖ Skoberne, P., Zavarovane rastline Slovenije. Žepni vodnik, Narava na dlani. Mladinska knjiga, Ljubljana: 116 str.
- ❖ Wraber, T., 1990: Sto znamenitih rastlin na Slovenskem. Prešernova družba, Ljubljana: 241 str.